

S2 -kielisalkku

- suomi toisena kielenä materiaalipaketti Kokemäen päivähoitoon

Heidi Mäkinen

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma 2013

Opinnäytetyön aihe: Suomi toisena kielenä-opetusmateriaalin työstäminen Kokemäen päivähoitoon

Sisällysluettelo

1.	S2-opetuksen tavoitteet Kokemäellä.....	3
1.1	Vieraskielisten lasten vanhempien tukeminen	3
2.	Henkilökunnan tehtävät	4
2.1	Huomioitavaa.....	5
3.	Suomi toisena kielenä tuokiot (s2-tuokiot)	6
4.	Suomen kielen oppiminen	9
5.	Kielenarviointi	10
5.1	Kielitaito.....	10
5.2	Kielenarviointiin liittyviä seikkoja	11
5.3	Kielenarviointimenetelmiä	12
3.1	S2-lapsen suomen kielen kehittymisen havainnointilomake.....	13
6.	Toiminnallisuuden muodot päivähoitossa.....	14
7.	Tarvittavia materiaaleja s2 –opetukseen	16
8.	Tutustumis- ja vuorovaikutusleikkejä.....	17
9.	Tunteiden opetteluun.....	18
10.	Muotojen ja värien opettelu	19
11.	Paikan määreiden opettelu	22
12.	Ruokailuun liittyvien asioiden opettelu	24
13.	Vuodenajat	26
14.	Musiikki ja rytmi	27
15.	Kehonosat ja vaatteet.....	28
16.	Sanat, yläkäsitteet ja luokittelu	29
17.	Numerot	31
18.	Suunta, määrä ja koko käsitteet.....	32
19.	Toiminta/Verbit	33
20.	Muut valmiit pelit päiväkodeissa	34
21.	Sadutus.....	37
22.	Draamapedagogiikka.....	38
23.	Lasten kirjavinkkejä Kokemäen kirjastosta	39
24.	Materiaaleja.....	40
25.	Nettilähteitä s2-opetukseen liittyen	41
26.	Kirjallisuutta	42
27.	Lähteet	43

1. S2-OPETUKSEN TAVOITTEET KOKEMÄELLÄ

Kokemäen päivähoitoon tehty S2-opetussuunnitelma on osana Kokemäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. S2-opetussuunnitelmassa kuvataan suomen kielen opetuksen tavoitteita sekä opetusjärjestelyjä. S2-opetuksen tavoitteena on tukea vieraskielisen lapsen sopeutumista päivähoitoon. Kielen kehitykseen liittyen sen tavoitteena on kahden kielen oppiminen, jossa annetaan tilaa oman äidinkielen käyttöön sekä luoden tilanteita suomen kielen oppimiseen. Suomen kielen oppimista tuetaan niin arjen tilanteissa kuin erillisillä oppitunneilla, jotka on suunniteltu yksilöllisesti lapsen kehitystaso huomioiden. Opetustuokiot voivat olla ryhmä- tai pienryhmäopetusta, mutta myös yksilöopetuksena suoritettua S2-opetusta. Opetus perustuu lapsilähtöisyyteen sekä toiminnallisuuteen ja leikkiin.

(Kokemäen S2-opetussuunnitelma. 2012. 3,7,8.).

1.1 Vieraskielisten lasten vanhempien tukeminen

Kasvatuskumppanuus ja vanhempien rooli kielten kehittämisessä

Päivähoidon henkilökunnan tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustyössään. Vieraskielisten lasten vanhempia on hyvä ohjata ja tukea siinä, millaisia tehtäviä vanhemmilla on. Tehtäviä on mm. lapsen oman äidinkielen oppimisen ja säilymisen suhteen sekä siinä kuinka he voivat tukea kotona suomen kielen oppimista.

- vanhempien tehtävänä on puhua lapsilleen omalla äidinkielellä ja siten edistää lapsen oman äidinkielen kehittymistä
  - o vanhempia voi kannustaa lukemaan lapselle kirjoja omalla äidinkielellä
  - o huomioida vuorovaikutus sukulaisten, isovanhempien ja muiden samaa kieltä puhuvien kanssa
- päiväkodista voidaan antaa vanhemmille reissuvihko, jossa tietoa päiväkodissa suomen kielestä opetelluista asioista
  - o tällöin vanhemmat voivat käydä läpi lapsen kanssa samoja asioita heidän omalla äidinkielellään

(Halme, K. & Vataja, A. 2011. 17-18.)

Hyvä materiaali vanhemmille jaettavaksi:

Monikielisyys arvokas voimavara. Neuvoja perheille opas. Satakoto –hanke ja Satakunnan monikulttuuri yhdistys. (Tulkkilan ja Peipohjan työntekijöiden koulutuksesta saamat oppaat)

- opas selkosuomeksi, venäjäksi, thaiksi ja viroksi.
- tietoa vanhemmille mm. kielen kehittymiseen liittyen, sekä oman äidinkielen merkityksestä

2. HENKILÖKUNNAN TEHTÄVÄT

Vieraskieliseen lapseen on hyvä suhtautua samoin ohjein kuin muuten sujumattomasti puhuvaan lapseen

- 1. Kuuntele mitä lapsi sanoo, älä miten lapsi asian sanoo.*
- 2. Anna lapselle aikaa puhua loppuun asti. Älä keskeytä lasta.*
- 3. Ethän pakota lasta puhumaan vasten tahtoaan.*
- 4. Puhu lapselle rauhallisesti ja kiireettömästi sekä pidä puheenvuorojen välillä pieni tauko.*
- 5. Puhu lapselle selkein, yksinkertaisin lausein ja kysy yhtä asiaa kerrallaan.*
- 6. Älä korjaa lapsen puhetta tai pyydä lasta toistamaan änkyttämiään sanoja.*
- 7. Säilytä lapsen kanssa puhuessasi luonnollinen katsekontakti änkytyksestä huolimatta.*
- 8. Anna lapsen ilmaista itse asiansa. Älä puhu lapsen puolesta tai arvaile, mitä lapsi on sanomassa.*
- 9. Kun lapsen puhe on sujuvaa/sujuvampaa, anna lapselle tilaisuus puhua paljon.*
- 10. Kun lapsi änkyttää runsaammin, leiki puheleikkien sijasta loruilla ja lauluilla, joita lapsi pystyy sujuvasti tuottamaan.*
- 11. Jos et saa selvää, mitä lapsi sanoi, varmista lapselta ymmärsitkö oikein.*

Suora viittaus (<http://pajupellonperhepaivakoti.blogspot.fi/p/kielen-kehityksen-tukeminen.html>)

(Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.)

2.1 Huomioitavaa

Puhu lapsen kanssa, koska kieli kehittyy juuri vuorovaikutustilanteissa. Erilaiset arkiset tilanteet ovat luontevia keskustelun tilanteita. Muista sanoittaa lapselle toimintaasi ja puhu toimintojen yhteydessä.

Muista **rohkaista ja kannustaa** lasta, koska itsetunnon vahvistaminen auttaa myös kielen käyttämiseen ja sen oppimiseen. Positiivisen palautteen antaminen on tärkeä, jotta lapsi rohkenee käyttämään kieltä. Huomioi pieniäkin lapsen tekemiä aloitteita ja vastaa hänen kysymyksiin, sillä kysymykset ja vastaukset tukevat lasta jäsentämään hänen maailmaansa.

Ohjaa ja tue lasta, anna lapsen ilmaista omia ajatuksiaan sekä tunteitaan. Ole kärsivällinen ja muista antaa lapselle aikaa. Ole joustava ja anna lapselle tilaisuuksia käyttää kieltä, niin äidinkieltään kuin suomenkieltä. Muista huomioida vain lapsen sanoma, sen sijaan, että puuttuisi yksittäisiin virheisiin.

Aikuisen on **perusteltava toiminnat**, sillä lapsen tulisi tietää miksi jokin asia tehdään tietyllä tavalla. Perusteluiden tulee olla johdonmukaisia, sillä usein lapsi ymmärtää paremmin kuin aikuinen luuleekaan.

Vuorovaikutus lapsen kanssa, luo huomio koskettamalla lasta ja yllä pidä katsekontakti. Luo säännöllinen, ennakoitava ja turvallinen ympäristö.

Lapsen leikkeihin on hyvä **osallistua**, lapselle voi antaa välillä mallia leikkiin ja tukea käyttämään mielikuvituksellisesti leluja. Monipuoliset leikit tukevat myös kielellistä ilmaisua.

Esineitä ja asioita tulisi **nimetä sekä kuvaila**. Huomioi sanojen toistaminen luonnollisesti yhä uudelleen ja uudelleen, sillä uuden sanan oppiminen vaatii n. 70-100? toistoa.

Puhu selkeästi, rauhallisesti ja yksinkertaisia lauseita. Toista tarvittaessa sama uudelleen, jotta lapsi ehtii käsittelemään mielessään kuulemaansa. Varmista, että lapsi ymmärtää kertomasi ja selitä asia toisin jos on tarve. Käytä puheen yhteydessä osoittamista, ilmeitä, eleitä, kuvia sekä viittomia.

Varo pakottamasta lasta kielen käyttöön, tällöin vaarana on, että lapsi tulee araksi tai kieltäytyy käyttämästä uutta kieltä. Anna lapselle tilaa sanoa sanottavansa, tulkitse vieraalle vasta tarvittaessa. Lapsen virheitä ei kannata korjata niihin puuttumalla, vaan lapsen käyttämän sanan voi toistaa uudelleen oikeassa muodossa luonnollisella tavalla.

Rohkaise lasta menemään **toisten lasten seuraan**, koska toisilta lapsilta saama malli on tukena puheen ja kielen kehittymiselle. Ylipäänsä turvallisen ja lämpimän ilmapiirin luominen sekä kiinteiden ihmissuhteiden luominen tukee kielenkehittymistä.

Lapsi oppii parhaiten itselle mukavissa tilanteissa.

(Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.)

3. SUOMI TOISENA KIELENÄ TUOKIOT (S2-TUOKIOT)

S2-tuokiot

- opetusta voidaan antaa ryhmä-, pienryhmä- ja yksilöopetuksena.
- pienempien lasten kohdalla s2 -opetus perushoitotilanteissa
- s2 -tuokiot etukäteen suunniteltuja, jossa huomioidaan lapsen taso, lähtökohdat sekä tavoitteet
- s2- opetuksessa hyvä ottaa huomioon erilaiset oppimistavat, visuaalinen, auditiivinen sekä kinesteettinen oppimistapa
- S2- opetuksessa tulee havainnoida lasta sekä kirjata ne
- S2- opetusta olisi hyvä antaa päivittäin esim. 5- 15 min, muun arkeen liittyvän suunnitellun opetuksen lisäksi

S2-tuokioiden toteutus esim.

- alkuleikki/-laulu/-loru
- varsinainen harjoitus
  - hyvä pitää sisällään jotakin jo tuttua
  - huomioi toistot ja tarvittava määrä harjoituksia samoista asioista (ts. ei liian nopeasti uusia asioita)
- lopetus/rentoutus

S2 -opetus on ohjattua oppimista, jossa tavoitteena on kerrata sekä tarkentaa luonnolliseen oppimiseen liittyviä käsitteitä ja sanastoa. S2- opetuksessa voidaan käsitellä myös ajankohtaisia ja tavoitteeksi asetettuja teemoja. S2- opetus tapahtuu usein pienryhmässä tilanteesta riippuen ja opetusta voi antaa erityislastentarhanopettaja sekä lastentarhanopettaja.

Yksilöllisen opetuksen tavoitteena on luoda lapselle turvallinen vuorovaikutustilanne sekä konkreettinen oppimistilanne. Opetusta annetaan yhdelle lapselle ja tarkoituksena on käydä läpi opittuja asioita sekä tulevia teemoja.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 7-8. Viitattu 12.8.2013.)

Perusasiat

- kielen opettelussa arjen perusasioiden hahmottaminen ja oppiminen ensiarvoista
  - vaikeampien asioiden oppiminen on toissijaista
  - perusasioita jotka liittyvät arkeen ovat mm. päivärytmi, päiväkodin toimintaohjeet ja –säännöt, pukeutuminen, vuodenaajat, leikki, ruokailu, ulkoilu
  - kuvasarjat auttavat lasta hahmottamaan järjestystä kuten esim. päivähoidon päivärytmi ja pukeutumisjärjestys.

Avaimia suomen kielen oppimisen huomioimiseen

Suomenkielen opettelussa tärkeää on kertaus, jolloin samaa asiaa voidaan opetella myös eri tavoin. Aluksi opettelussa lähdetään liikkeelle yksinkertaisista perusasioista ja edetään rauhallisesti, uusiin ja vaikeimpiin asioihin siirrytään kun ollaan varmoja, että lapsi on siihen valmis. Eteenpäin menolla ei ole niin kiire, sillä tärkeämpää on, että lapsen motivaatio ja innostus suomenkieltä kohtaan pysyy. Kielen opettelussa on hyväksyttävä myös se, että lapsilla voi olla passiivisempia kausia, tällöinkin hän kuitenkin oppii koko ajan uutta kieltä arjen toiminnoissa. Lasta ei saa painostaa suomen kielen opetteluun. Lapsen tarvitsee n. 60-70 kertaa kuulla uusi käsite, jotta se siirtyy aktiiviseen sanavarastoon (Halme, K. & Vataja, A. 2011.25).

Helsingin kaupungin päivähoiton S2-suunnitelman suomen kielen oppimisen tavoitteet:

-oletuksena on, että lapsi on n. 3-vuotias aloittaessaan päivähoiton ja puhuu vähän tai ei olleenkaan suomea

1. vuosi

- lapsi tutustuu arkeen ja siihen liittyvään perussanastoon, hän pystyy ilmaisemaan perustarpeitaan suomeksi
- lapsi ymmärtää toimintaohjeita arjessa ja omaksuu passiivisen sanavaraston suomen kielestä

2. vuosi

- perussanasto laajentuu, lapsi käyttää suomea aiempaa monipuolisemmin

3. vuosi

- itseilmaisuu monipuolistuu entisestään, lapsi käyttää kokonaisia lauseita
- lapsi ymmärtää pidempiä kertomuksia ilman kuvia

4. vuosi (esiopetusvuosi)

- lapsi ymmärtää suomen kieltä jokapäiväisissä asioissa
- lapsi ilmaisee tunteitaan ja tuottaa puhetta suomen kielellä
- käsitteistö ja sanavarasto monipuolistuu

(Helsingin kaupungin päivähoiton S2-suunnitelma. 2005. 14.)

Eri-ikäryhmien S2-opetus:

0-2 –vuotiaat:

- nimeäminen arkisissa tilanteissa, selkeät kuvat apuna, tutut helpot laulut

3-4 –vuotiaat:

- laulut ja leikit, oman ja kaverin nimen ja sukupuolen opettelu
- palapelit, muistipelit ja kuvakirjat

4-5 –vuotiaat:

- erilaiset materiaalit apuna oppimisessa (värit, muodot, lukumäärät, käsitteet)

5-6 –vuotiaat:

- leikkien monimuotoisuus ja vuoropuhelu, arvausleikit, pelit
esim. tieto, taito & tempu -peli

(S2-suunnitelma. Porin päivähoito. 2010. 27.)

S2-opetustuokion runkoa voidaan rakentaa tietyn kaavan mukaan

(kesto n.20 min)

esim.

Aloit

- jossa tuttu alkuleikki, -laulu tai -loru
- kertaus
- muistellaan ja kerrataan aiemmin opittua
  - esim. kuvien, pelien, laulujen, leikkien tai liikunnan kautta

Toiminnallinen osuus

- harjoitellaan jotakin teemaa leikkien, peliä pelaten, liikkuen ym.

Kielellinen osuus

- kielen kuuntelua ja ymmärtämistä (esim. aikuinen antaa ohjeen lapsi toteuttaa)
tai
- puhumista ja sanastoa (esim. keskustelua kuvista, kirjoista, esineistä ja asioista)
tai
- kielen rakennetta (sanojen ja lauseiden muodostamista ja ääntämistä, aikuinen antaa oikean kielen mallin)
tai
- lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia (tutustutaan yhdessä kirjoihin ja esim. oman nimen hahmottamista)

Lopetus

- tuttu loppuleikki, -laulu tai -loru

(S2-suunnitelma. Porin päivähoitossa. 2010. 35-36)

4. SUOMEN KIELEN OPPIMINEN

Suomen kielen oppimiseen vaikuttaa lapsen oma äidinkieli. Oman äidinkielen ominaisuuksissa voi olla yhtäläisyyksiä tai suuria eroja suomenkieleen. S2-opetuksessa on hyvä selvittää lapsen oma äidinkieli, jotta voi ymmärtää, mitkä asiat vaikuttavat lapsen äidinkielestä suomen kielen oppimiseen. (Helsingin S2-opas.10.)

Suomen kielen ominaisuuksia: mm.

- pitkäsanaisuus, päätteet tulevat sanojen loppuun
- vokaalivaltaisuus
- muoto- ja lauseopin erikoisuudet
- äänteiden kestoasteet (esim. ”takka-takaa-takkaa-taakka-taakkaa”)
- astevaihtelu (esim. ”satu-sadun”)

(Kokemäen erityislastentarhanopettajalta saama materiaali)

Suomen kieli äidinkielen näkökulmasta:

- Venäjäläisille tuottaa haasteita äänteiden kestojen vaikeus.
- Kaukoaasialaisille tuottaa haasteita sanojen pituus ja monitavuisuus.

(Kokemäen erityislastentarhanopettajalta saama materiaali)

Lähteitä aiheeseen:

Hassinen, S. 2002. Simulatiivinen kaksikielisyys. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos, Oulun yliopisto (*Viro äidinkielenä*)
<http://herkules.oulu.fi/isbn951426648X/isbn951426648X.pdf>

Kaivapalu, A. 2005. Lähdekieli kielenoppimisen apuna. Jyväskylän yliopisto. (*Viron sekä venäjän kielisistä suomen oppijoista*)
http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/kaivapalu2_2006.pdf

Salo, O-P., Nikula, T. & Kalaja P. (toim.), 2007: Äidinkieli vieraiden kielten opiskelussa – etu vai haitta? *Kieli oppimisessa – Language in Learning*. AFinLAN vuosikirja

Kaivapalu, A. 2009. Vironkielisen suomenoppijan äidinkieli-ongelma, haaste vai voimavara?
ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/article/download/4203/3920

5. KIELENARVIOINTI

5.1 Kielitaito

Kielitaito jaetaan yleensä neljään osataitoon: puheen ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen sekä kirjoittaminen. (Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. 14.)

Kuuntelu ja ymmärtäminen

Puheen kuuleminen ja sen myötä uuden kielen oppiminen on tärkeää toisen kielen oppimisen kannalta. Päivähoidossa päivän aikana useita kuullun ymmärtämistä vaativia tilanteita vieraskielisellä lapsella, kuten esim. ruokailu, leikki, aamupiirit, ulkoilu ym. (Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. 68.)

- kuuntelemista voidaan harjoitella vielä erikseen leikkien ja toiminnan kautta
  - o lapsen oltava yhteistyöhaluinen
  - o tärkeää on huomioida, että ympäristö ei häiritse lapsen keskittymistä, kuten esim. taustahäly tai muut ärsykkeet

Puheen tuottaminen ja sanasto

Jokaisen ihmisen puhe on persoonallista, siksi vieraskielisen lapsen suomen kielen puhumisen arvioimisessa on hyvä huomioida se miten lapsi puhuu omaa äidinkieltään. Ts. ei voida odottaa jokaiselta oppijalta samanlaista puhetyyliä. Yksilöllisyyttä esiintyy puheen nopeudessa, siinä kuinka paljon puhuu puhekumppaniin verrattuna, puhuuko lapsi katkonaisesti tai puhuuko hän monotonisesti. (Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. 73.)

Sanojen löytyminen muistista on yksi puheen sujuvuuden ehto. Alussa sanaston opettelussa aloitetaan luonnostaan tutuista sekä konkreettisista substantiiveista. Sanojen opettelua tapahtuu ympäristössä olevien esineiden nimeämisen kautta. Kielen opetteluun etenemisen edistämiseksi tarvitaan myös olla-verbi sekä persoonapronominien opettelua, täten voidaan oppia muodostamaan yksinkertaisia lauseita. (Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. 76.)

- jokaiselle vieraskieliselle lapselle tulisi tehdä henkilökohtainen S2- opetussuunnitelma, jossa asetetut tavoitteet ovat realistiset

- suunnitelma laaditaan yhdessä vanhempien kanssa
- samassa yhteydessä on hyvä käydä vanhempien kanssa läpi niin oman äidinkielen kuin suomenkielen oppimisen tärkeyttä
- ennen suunnitelman laatimista pitää päiväkodin henkilöstön arvioida lapsen kielen ymmärtämistä sekä puheen tuottoa

- suunnitelmaa laadittaessa on hyvä myös selvittää vanhemmilta mitkä ovat tulevaisuuden suunnitelmat, jotta ne voidaan huomioida tavoitteiden asettamisessa. esim. onko perhe pysyvästi jäämässä suomeen vai onko tilanne väliaikainen.

- tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti, esim. kielenarviointi testit syksyllä ja keväällä, arkihavainnointi ja dokumentointi jatkuva

- lapselle on hyvä tehdä oma vihko suomenkielen oppimisesta, johon voidaan merkitä opittuja sekä kulloinkin opeteltuja asioita

- vihko on apuna päivähoiton henkilökunnalla, jolloin kukin voi seurata mitä lapsi on opetellut ja lisätä sinne esim. havaintoja
- vihkoa voi seurata myös vanhemmat, jolloin vanhemmat ovat tietoisia mitä lapsi on opetellut ja mitä hän osaa

- päivähoitossa vieraskielisen lapsen suomen kielen kehitys on usein vielä alussa

- alussa seurataan passiivisen sanavaraston kehittymistä, myöhemmin aktiivisen

Arjen havainnoinnin tukena esim. lomake, jossa eri sanaryhmiin kuuluvien sanojen oppimispvm.

- myös esim. lapsen käyttämien sanojen määrä leikin yhteydessä
- esim. ymmärtämisen taso, ymmärtää yksinkertaisia ohjeita - tarvitaanko kuvia - ilman kuvia

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 6. Viitattu 12.8.2013.)

- kielenarviointi tulisi tapahtua oman äidinkielen kautta

- mm. arvioida vanhempien kertoman mukaan kuinka lapsi osaa omaa äidinkieltään
  - milloin alkanut puhumaan, puuttuuko joitakin kirjaimia
- lapsen oman äidinkielen tason selvittäminen keskustelemalla vanhempien kanssa

- kielenarvioinnissa suhteutettava lapsen ikä ja kehitys

5.3 Kielenarviointimenetelmiä

- kieltä havainnoidaan arkihavaintojen pohjalta
- keskustelussa lapsen kanssa
- kuvia käyttämällä ja saduttamalla

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 6. Viitattu 12.8.2013.)

Valmiita kielenarvioinnin materiaaleja:

Kettu –testi.

- *materiaali löytyy Kokemäen erityislastentarhanopettajalta*
- testi on suunnattu 3 –vuotiaiden puheen ja kielenkehityksen arviointiin
  - o soveltuu myös suomen kielen arviointiin monikielisillä lapsilla
- testin osa-alueisiin kuuluu mm. nimeäminen, ääntäminen, kertova puhe ja toimintaohjeiden noudattaminen

”Repun takanassa” Maahanmuuttajalasten kielitason kartoitus. Mikkonen R. Paularanta-Kokkonen R. & Savolainen V. 2006. Tampere.

- *materiaali löytyy Kokemäen erityislastentarhanopettajalta*
- materiaalin pohjalta kartoitetaan lapsen puheentuohtoa, yhteenkuuluvuuksien ymmärtämistä, värien ja lukumäärien nimeämistä, sarjamuistia sekä ohjeiden ymmärtämistä
- materiaali sisältää arviointilomakkeen ja arviointiin tarvittavat kuvat

Pienten kielireppu – tasolta toiselle. Paatelma A. Ryyänänen-Ahvensalmi A. Halme K. Venho T. & Kauber A. 2010. Espoo.

- materiaali löytyy osoitteesta www.espoo.fi/kielireppu
- suomi toisena kielenä – opetukseen suunniteltu materiaali lapsen kielitaidon kehittymisen seurantaan
- materiaali sisältää mm. vanhempien arvion kielenkehittymisestä, arvion oman äidinkielen taidoista sekä seurantalomakkeen puhumisen ja kuuntelemisen tasoista

3.1 S2-lapsen suomen kielen kehittymisen havainnointilomake

Nimi: _____ Pvm: _____ Havainnoija: _____

Suomen kielen ymmärtäminen

<u>Ymmärtää</u>	<u>Ei</u>	<u>Vähän</u>	<u>Hyvin</u>
yksittäisiä sanoja (apuna kuvat/ tukiviittomat)			
yksinkertaisia ohjeita			
monimuotoisempia ohjeita			
arjentalanteissa puhuttua kieltä			
aikamuotoja -mitä aikamuotoja			
Tunnistaa	Ei	Vähän	Hyvin
värejä -mitä värejä			
käsitteitä (esim. pieni, suuri) -mitä käsitteitä			
muotoja -mitä muotoja			
paikanmääreitä -mitä paikanmääreitä			
numeroita -mitä numeroita			
äänteen alussa/lopussa			
yhdistää sanan ja kuvan			

Suomen kielen tuottaminen

<u>Tuottaa</u>	<u>Ei</u>	<u>Vähän</u>	<u>Hyvin</u>
yksittäisiä sanoja			
kahden sanan lauseita			
useamman sanan lauseita (kieliopillisia virheitä)			
tuottaa kertovaa puhetta (kieliopillisesti oikein)			
suomenkieltä leikissä			
arjentalanteissa suomenkieltä			
äänteen alussa/lopussa -huomioita			
Nimeää	Ei	Vähän	Hyvin
esineitä ja asioita			
värejä -mitä värejä			
numeroita -mitkä numerot			
käsitteitä -mitä käsitteitä			
muotoja -mitä muotoja			
persoonapronomineja -mitä muotoja			

---

6. TOIMINNALLISUUDEN MUODOT PÄIVÄHOIDOSSA

Päivittäiset toiminnot

Arjentalanteissa kieli kehittyy toiminnan avulla. Konkreettiset mallit ja nimeäminen arjessa mm. pukemistilanteissa ja ruokailutilanteissa ovat tärkeitä. Kuvien käyttäminen apuna on merkittävää, sillä se auttaa lasta jäsentämään päiväjärjestystä sekä auttaa ymmärtämään avainsanoja eri toiminnoissa.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 10. Viitattu 12.8.2013.)

Visuaalisuus kuulon tukena

Aikuinen antaa mallia ja tukea lapsen kommunikointiin. Kommunikoinnin tukena voidaan käyttää erilaisia kuvia, kuten esim. valokuvia, internetistä, itse piirrettyjä tai lehdestä otettuja kuvia. Kuvat mahdollistavat tuen antamisen kommunikointitilanteissa, joissa lapsi ei kuulonvaraisesti vielä ymmärrä kaikkea puhuttua. Tukiviittomat ovat kuvien lisäksi keino visuaalisen kommunikoinnin käyttöön vuorovaikutustilanteissa. Tukiviittomia käytetään puheen lisäksi lauseen avainsanojen ilmaisemisessa. Kuvat ja tukiviittomat auttavat myös lasta itsensä ilmaisussa.

(Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.)

Lukeminen

Lapsen mielikuvitus, muisti ja kuuntelutaito kehittyy, kun lapselle luetaan satuja. Samalla myös lapsen sanavarasto laajentuu. Yhdessä lapsen kanssa lukeminen luo turvallisuudentunnetta sekä rauhoittaa kiireen keskellä. Lue yhdessä lapsen kanssa myös, koska sitä kautta aikuinen antaa oikean mallin äänneistä ja sanoista.

<http://pajupellonperhepaivakoti.blogspot.fi/p/kielen-kehityksen-tukeminen.html>

Kirjojen on hyvä olla arkipäivään liittyviä ja kirjan kuvien tulisi olla selkeitä. Esim. Aamu-sarjan kirjat ja kurkistuskirjat.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 10. Viitattu 12.8.2013.)

Askartelu

Käsien liikkeiden harjaannuttaminen ja tarkkuuden kehittyminen auttaa niidenkin aivoaluiden kehittymistä, joissa tapahtuu puheliikkeisiin liittyvät tapahtumat. Askartelun, piirtämisen, maalaamisen ja leikkaamisen ohella lapsi oppii suomenkieltä kun hänen kanssaan keskustellaan toiminnosta.

(Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.)

Laulu

Lapsi voi konkreettisesti harjoitella kielellisiä taitojaan rytmi- ja liikuntaleikeissä. Helpot laulut innostavat kielelliseen ilmaisuun. Lauluja on hyvä toistaa monesti.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 10. Viitattu 12.8.2013.)

Liikunta

Kielen oppimista konkreettisissa tilanteissa auttaa lapsen luontainen ilo liikunnasta sekä aikuiselta saatu myönteinen palaute.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 10. Viitattu 12.8.2013.)

Leikki

Leikin merkityksellä on suuri rooli lapsen kehityksen kannalta. Emotionaaliset, sosiaaliset sekä kognitiiviset taidot kehittyvät leikin kautta, jonka vuoksi onkin tärkeää, että lasta kannustetaan leikkiin sekä myös ohjataan leikin sujumisessa. Leikin myötä lapsi oppii tunteidensa säätelyä, sääntöjä ja yhteistoimintaa. Myös erilaisten esineiden käsittely- ja niiden toimintatavat muodostuvat leikin

kautta. (http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/)

Lapsen leikkeihin voi osallistua ja hänelle voidaan antaa malleja siitä mitä leikissä voisi tapahtua. Myös mielikuvituksen käytön tukeminen on tärkeää leikin yhteydessä, sillä kielellisen ilmaisun kehittyminen vahvistuu monipuolisten leikkien ja mielikuvien sekä kokemusten kautta. (Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.)

Retket ja vierailut

Retket ja vierailut ovat mielekkäitä tapoja oppia uutta ja ne konkretisoivat hyvin erilaisia opeteltavia asioita.

Retkiä ennen on hyvä kertoa etukäteen sanoin ja kuvin tulevaan retkeen liittyvästä temasta. Retkellä nimetään ja havainnoidaan asioita. Retken jälkeen on hyvä käydä läpi retken tapahtumat ja tarkentaa erilaisia opittuja asioita.

(Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. 10. Viitattu 12.8.2013.)

TPR – toiminnallinen tapa oppia kieltä

TRP tarkoittaa opetusmenetelmää, jonka tavoitteena on luoda oppimistilanne jossa lapsi voi oppia vierasta kieltä vaiheittain saman mallin mukaisesti kuin lapsi on oppinut oman äidinkieltensä. Opetustilanne sisältää alussa harjoituksia, joissa lapsi osallistuu pelkästään kuuntelemalla ja toimimalla. Vaiheittain siirrytään harjoituksiin, jossa vaaditaan myös puhumista, alussa pelkästään kyllä tai ei sanoja, myöhemmin yksittäisiä sanoja ja lauseita. (Koskela. 2001. 14.)

7. TARVITTAVIA MATERIAALEJA S2 –OPETUKSEEN

Päiväkotiin on hyvä muodostaa oma nurkkaus, kaappi tai naulakko suomi toisena kielenä opetusta varten, jossa valmiina materiaaleja käytettäväksi. (Niks ja Naks, Ässä Kaks)

Esim.

- lorupussit eri teemoista
- kuvakortteja eri teemoista
- kuvakirjoja
- kuvitettuja lauluja
- koreja eri teemoista
  - koreissa tarvittavia tarvikkeita/materiaaleja kunkin korin teemaan tarvittaviin harjoituksiin ja leikkeihin
(Kokemäen erityislastentarhanopettajan materiaalit)
  - koreissa myös ohjeet, jotta jokaisen helppo ottaa käyttöön
  - teemoja erilaisten asioiden opetteluun, esim.
    - ruokien opettelu koriin -> kuvia erilaisista ruuista tai leikkiruokia
      - nimetään, luokitellaan, leikitään
    - eläimien opettelu koriin -> erilaisia eläimiä
      - nimetään, leikitään, haetaan ohjeesta tietty eläin
    - käsitteiden opettelu koriin -> eri kokoisia esineitä
      - esim. nimetään ja järjestetään ohjeen mukaan
    - vaatteiden opettelu koriin -> nukke ja erilaisia vaatteita
      - nimetään, puetaan ohjeesta tai oman valinnan mukaan
    - värien opettelu koriin -> eri värisiä kartonkeja tai esineitä
      - nimetään, etsitään ympäristöstä samoja värejä
    - muotojen opettelu koriin -> eri muotoisia palikoita + toiminta ohjeet
      - nimeäminen, rakennus, etsintä ja tunnustelu korista
    - aikamuotojen opettelu koriin -> kuvia erilaisista toiminnoista (toimintoja joita ollaan aloittamassa, tekemässä parhaillaan tai lopettamassa), kirjoja
      - kuvien kautta keskustellaan tapahtumista
      - kirjojen kuuntelu ja niistä keskustelu
    - musiikki ja rytmi koriin -> erilaisia soittimia (myös esim. itse valmistamia), musiikki CD, kuvitetut laulut
      - lauluja ja sanoja rytmitetään, leikitään ja lauletaan

8. TUTUSTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSLEIKKEJÄ

Kuuma peruna

Osallistujat istuvat piirissä. Kuuma peruna (hernepussi tai pallo) kulkee leikkijältä toiselle, kunnes perunanetsijä, joka seisoo piirin ulkopuolella kasvot pois päin käännettyinä, huutaa: "Kuuma peruna!" Se, jolla on peruna kädessään, liittyy etsijöihin. Uusi perunanetsijä valitsee jonkin numeron, johon asti perunanetsijät laskevat yhdessä hiljaisella äänellä ennen kuin huutavat "Kuuma peruna!" Leikkiä jatketaan, kunnes viimeinenkin osallistuja on siirtynyt perunanetsijöihin.

Koske keltaista

Leikinvetäjä antaa ohjeen, esim. "Koske keltaista!" Leikkijät etsivät kyseisen värisen kohdan omista vaatteistaan tai muista varusteistaan ja koskettavat sillä toisen leikkijän keltaista kohtaa. Jos jollakin leikkijällä ei ole keltaista, hän voi koskettaa toisen keltaista kädellään. Jos vain yhdellä leikkijöistä on keltaista koskettavat kaikki muut sitä kädellään. Sen jälkeen vetäjä antaa uuden ohjeen.

Lankakeräleikki

Leikkijät istuvat piirissä ja heittelevät lankakerää ristiin rastiin. Ensimmäinen heittäjä sitoo langanpään sormeensa, heittää kerän seuraavalle ja sanoo: "Minä olen Marja, kuka sinä olet?". Tämä ottaa langasta kiinni ja heittää kerän edelleen haluamalleen henkilölle. Kerää heitellään, kunnes lanka kulkee ristiin rastiin leikkijöiden välillä. Lanka keritään takaisin käymällä heittelykierros takaperin nimien kanssa. Leikki vaatii ryhmältä yhteistoimintaa, jottei lanka sotkeudu ja kerä pysyy koossa.

Sähkösanoma

Leikkijät asettuvat jonoon kyljittäin, käsistä kiinni pitäen. Ensimmäinen lähettää kädenpuristusviestin seuraavalle jne. Kun viesti saavuttaa jonossa viimeisenä olevan hän irrottaa käsiotteen, juoksee jonon ensimmäiseksi ja lähettää uuden viestin jne. Leikki päättyy, kun ollaan alkuperäisessä järjestyksessä.

Nenäliinan pudotus

Leikinohjaaja pudottaa nenäliinan. Kun nenäliina on ilmassa kaikkien pitää nauraa kovaa. Heti kun nenäliina koskettaa maata, nauru lakkaa. Nenäliinaa voidaan pudottaa muutaman kerran.

9. TUNTEIDEN OPETTELUUN

Tunteet ovat ihmiselle ominaisia kokemuksia, jotka syntyvät yhteistyönä havaintojen, aikaisempien kokemusten sekä kehon fysiologisten muutosten myötä. Tunteiden rakentuminen tapahtuu sosiaalisissa tilanteissa ja niitä ilmaistaan eri tavoin. Tunteiden säätelyn edellytyksenä on se, että tunteita pitää osata tunnistaa. (Tunteet tutuiksi- tehtäväkortit)

Pantomiimi

- ota tunnekuva pinosta/pussista
- esitä tunne
- toiset yrittävät arvata ja nimetä
- voidaan suorittaa molemmin päin eli aikuinen esittää lapsi nimeää, lapsi esittää aikuinen nimeää, voidaan toteuttaa myös ryhmässä

Tunne ja väri

- valitse tunnekuva ja anna lapsen valita sille sopiva/sitä kuvastava väri
- nimetkää tunne ja väri

Muistipeli

- nimetkää tunteita yhdessä aina kun nostetaan kortti

Yhdistäminen

- yhdistä tunnekuva (esim. kasvokuva) siihen sopivaan toimintaa/tekemistä/tapahtumaa esittävään kuvaan
- esim. itku/surullisuus - polven nirhauma kuvaan
- muista myös nimetä kuvat

Tunteet käsinukein

- vaikka käsinuket ovat ilmeettömiä voidaan käsinukeilla opetella tunteiden nimeämistä erilaisten tarinoiden ja esitysten/leikkien kautta (Niks Naks Ässä Kaks)

Tunteiden askarteleminen

- lapsi voi tehdä itse aikuisen kanssa omat kuvat tunteiden ilmaisemiseen askartelemalla esim. piirtämällä, maalaamalla tai leikkaamalla

- lapsi tai aikuinen voi käyttää lapsen tekemiä tunnekortteja arjessa

Kuva bingo/lotto tunteilla

- pelialusta, jossa eri tunteita, pussista nostetaan tunnekuva, jonka aikuinen (tai yksi lapsista) näyttää ja nimeää tunteen
- samantyyllisesti laudoilla ja korteilla voidaan pelata myös lottoa

Kim-leikki tunnekuvilla

- jos lapsi ei vielä osaa nimetä tunteita, voi puuttuvan tunteen esittää elein ja ilmein, tällöin aikuinen nimeää tunteen (Niks Naks Ässä Kaks)

Voimaeläin

(vaatii jo hieman kielen ymmärtämistä)

- askartele tai muovaile yhdessä lapsen kanssa voimaeläin
- voimaeläimelle voidaan tehdä myös pesä
- leikin kautta päästään keskustelemaan pelottavista asioista ja tilanteista, joissa voimaeläimestä voi olla apua viittaus: Papunet

Tunteiden matkiminen

- tunnetta osoittavat kortit ovat näkyvillä, lapsi valitsee mielessään yhden ja esittää kuvan ilmeen
- muut yrittävät arvata minkä tunteen lapsi on valinnut
- nimetään tunne (Tunteet tutuiksi - tehtäväkortit)

10. MUOTOJEN JA VÄRIEN OPETTELU

Värien opetteluun / Tulkkila

Ankanpoikaset, Tactic

- helpohko peli, jossa oppii värejä
- 2- vuotiaasta lähtien

Atelier Animix, Nathan

- opetellaan eläimiä, värejä
- opettaa myös hahmotuskykyä

Bubbles game, Frohling

- pelissä opetellaan värejä

Figurix, Ravensburger

- peli kehittää hahmotuskykyä
- pelatessa oppii värejä ja sanoja

Góldener Apfel – Kultainen omena

- pelin kulussa opetellaan tunnistamaan värejä ja niitä voidaan nimetä
- 3- vuotiaasta lähtien, 2-4 pelaajaa

Hedelmät, Tactic

- helpohko peli, jossa opetellaan värejä
  - o samalla opitaan tunnistamaan neljä hedelmää
- 2-vuotiaasta lähtien

Hedelmätarha, Haba

- pelin kulussa opitaan värejä ja symboleita
- peli kehittää hienomotoriikkaa
- yli 2-vuotiaille

Maxi-coloredo, Nathan

- peli opettaa värejä
- voidaan pelata yksin tai yhdessä
- helppo myös pienemmille
-

Maxidomino, Ploum

- dominopeli nalleista, joilla erivärisiä vaatteita
- lapsi oppii hahmottamaan kuvista pareja ja samalla oppii värejä kun niitä nimetään

Muh & Mäh, Haba

- lapsi oppii värejä ja eläimiä

Quadrimemo Forms et couleurs, Nathan

- muistipeli väreistä ja muista kuvista

Sukat sekaisin, Haba

- pelin avulla opitaan värien hahmottamista

Quips, Ravensburger

- peli, jossa opetellaan värejä
  - o samalla voidaan keskustella paikanmääreistä, esineistä ja kuvissa tapahtuvista asioista

Muotojen opetteluun / Tulkkila

Maxi-graphismes, Nathan

- pelin kulussa oppii muotoja
- peli harjoittaa piirtämään mallinmukaisia muotoja

Colorama, Ravensburger

- peli opettaa muotoja ja värejä

Form & Farve, Ravensburger

- peli opettaa muotoja ja värejä

Puinen dominopeli

- pelissä oppii muotoja ja värejä

Shapes, colours and measures N2, Joo-Di

- pelissä rakennetaan kehittäen hahmotuskykyä
  - o samalla opitaan muotoja ja värejä

Värit & Muodot, Haba

- pelatessa oppii muotoja ja värejä
- pelissä kaksi eri lautavaihtoehtoa

Värien opetteluun / Peipohja

Jempo, Ravensburg

- pelissä oppii värejä ja laskemista

Linnunpojat, Ravensburg

- pelissä opetellaan värejä

Obst-garten, Haba

- pelin kautta opitaan laskemaan sekä tunnistamaan värejä

Sateenkaari, Tactic

- pelissä opetellaan värejä

Quips, Ravensburger

- peli, jossa opetellaan värejä
  - o samalla voidaan keskustella paikanmääreistä, esineistä ja kuvissa tapahtuvista asioista

Muotojen opetteluun /Peipohja

Flocards

- opetettaa värejä, muotoja ja paikanmääreitä
- n.3-5 –vuotiaille
-

Ohren ziehen, Haba

- pelin kulussa oppii värejä, muotoja ja eläinten nimiä

Colorama, Ravensburger

- peli opettaa muotoja ja värejä

Kuviohyppy

- välineet: eri väriset ja muotoiset lattiamerkit

-lapsi hyppää tai menee määrätulle lattiamerkille,

- määräykseen voi käyttää noppaa tai aikuinen antaa määräyksen tai pinosta nostetaan kuva

-lattiamerkit voivat olla ympyrässä, jossa merkiltä merkille liikutaan tietyllä tavalla, esim. kontaten, pyörien, rapukävellen ym.
-nimeäminen aina samalla/jokainen nimeää oman merkin pelin alussa ja lopussa

Kädentaidot

-maalaaminen, piirtäminen, muovailu ja askarteleminen
-opetellaan samalla värien ja muotojen nimiä
- askarrella voidaan tehdä eri muotoja tai esim. eläimiä

Etsintä

- välineet: pelialusta, jossa eri muotoja

- etsitään yhdessä päiväkodin esineistä ja materiaaleista kuvan osoittamia muotoja ja värejä
-etsitään päiväkodista löytyviä esineitä siten, että lapselle näytetään kuva esineestä, muodosta tai väristä joka hänen pitää löytää.

-löytämisen jälkeen laitetaan löytyneen kuvan päälle merkki

Värien arvuuttelua

- Värilaulu: (kenellä on päällä jotain....)
- aikuisella voi olla apuna väriä osoittava kuva
- lapset etsivät värejä omista vaatteista

Leikkivarjo värien opetteluun

- aikuinen sanoo värin -> sillä värillä olijat vaihtavat paikkaa varjon alta menen

Muoto & väri bingo

- pelialustalla eri värisiä muotoja

11. PAIKAN MÄÄREIDEN OPETTELU

Paikan määreiden opetteluun /
Tulkkila

Jeu des ours, Nathan

- pelissä erivärisiä nalleja, joita asetetaan pelialustalle
- opetellaan paikan määreitä ja värejä

Maxiloto scènes contes, Nathan

- pelissä ideana koota pelialustalle sama kuva kuin taulussa
- pelin kulussa voidaan keskustella paikan määreistä, eläimistä, esineistä ja väreistä

Puinen peli keltaisista nalleista

- pelatessa voidaan keskustella paikan määreistä ja esineistä

Toporama, Nathan

- pelatessa oppii paikan määreitä

Topoprime, Nathan

- pelin kautta opetellaan paikan määreitä

Paikan määreiden opetteluun /
Peipohja

Color and Place, Nathan

- pelissä opetellaan värejä, muotoja sekä paikan määreitä

Hoppel- Poppel, Haba

- pelin kautta opitaan paikan määreitä, värejä ja eläimiä

Maxiloto Scènes Ploum,
Nathan

- lottopeli
- hauskat kuvat, joiden avulla voidaan keskustella myös paikan määreistä

Racontons avec Ploum, Nathan

- selkeitä ja hauskoja taustakuvia eri tilanteista
- voidaan opetella muotoja, paikan määreitä

Toporama, Nathan

- pelatessa oppii paikan määreitä

Topoprime, Nathan

- pelin kautta opetellaan paikan määreitä

Toukka, Tactic

- pelissä oppii hahmotuskykyä
- samalla voidaan keskustella mm. väreistä ja paikan määreistä

Noudata johtajaa

- pelin johtaja antaa käskyn minne pelaaja menee, esim. pöydän alle, tuolin päälle, seinän viereen ym.
- johtajana voi toimia vuoron perään lapsi ja aikuinen
- apuna voidaan käyttää kuvia

Etsi vihjeestä

- aikuinen/lapsi on piilottanut esineitä ja antaa etsijälle vihjeitä missä ne sijaitsevat

Tutustutaan eläinten ja ihmisten asuinpaikkoihin, kulkuvälineiden kulkupaikkaan ym.

- apuna on hyvä olla kuvia
- esim. linnut ja oravat asuvat puussa, hiiret maan alla, ihmiset kodeissa (kerrostalo, omakotitalo, rivitalo ym.), lentokoneet lentää taivaalla ym.

Leikkitilanteet

- aikuinen leikkii lapsen kanssa esim. nukketalolla, jossa voidaan leikin yhteydessä keskustella paikanmääreistä

Arjen tilanteissa ääneen puhuminen

- aikuinen puhuu ääneen missä mikäkin esine tai asia sijaitsee
- esim. jonkin takana, edessä, vieressä, alla, päällä

12. RUOKAILUUN LIITTYVIEN ASIOIDEN OPETTELU

Ruokailuun liittyviä pelejä /
Tulkkila

Healty Play Foods, Learning Resources

- sisältää ruoka-aineita, joita pelin kuluessa oppii tunnistamaan ja nimeämään
- 3 -vuotiaasta lähtien

Hedelmätarha, Haba

- peli kehittää hienomotoriikkaa
- opettaa muutaman hedelmän ja värin

Ravintolaleikki

-tehdään erilaisia ruokia ja opetellaan ruokailuun liittyviä tapoja
-erilaiset muoviset leikkiruuat hyviä konkretisoimaan ruoka-aineita

Leipominen

-leivotaan yhdessä oikeasti jotakin
- ruoka-aineiden nimeäminen ja toiminnan nimeäminen

Ruoka-aine bingo/lotto

-erilaisia ruoka-aineita bingo-/lottoalustalla

Kauppaleikki

-ostetaan erilaisia ruoka-aineita
-konkreettiset leikkivälineet

Laiva on lastattu

- erilaisilla ruoka-aineilla/ruuilla

Kim-leikki

- välineinä esim. leikkiruuat, kuvat tai oikeat ruuat esim. hedelmät

Tutustutaan

- katsellaan, haistellaan, maistellaan, nimetään ja tutustutaan erilaisiin ruoka-aineisiin
- esim. hedelmät, marjat, vihannekset

Ruokaan liittyvät laulut ja lorut

- leikki/kuvat mukaan lauluihin ja leikkeihin
-esim. Popsi popsi porkkanaa, Vihanneslaulu,

Marjamatka:

Kipposet kapposet marjoja täyteen. Mikä marja oot? Mansikka/Mustikka/Puolukka oon. (Lastenloru)

- lapsi saa valita marjan (kuvat hyvä olla apuna)

Loruja:

*Maanantaina makkarat tehtiin
Tiistaina tikut vuoltiin
Keskiviikkona keitto keitettiin
Torstaina tupahan tuotiin
Perjantaina perheelle annettiin
Lauantaina liemi latkittiin
Sunnuntaina suu pyyhittiin*

www.kaydaanpoytaan.fi

*Leipä on ruista
ei poimita puista
kasvaa pellolla
puidaan puimurista
ei pölise imurissa
jauhetaan myllystä
ei käy kylvyssä
leipuri leipoo taikinaksi
uuni paistaa makoisaksi*

*Päivää minä olen lihapulla,
saanko suuhunne tulla.
Possut lähetti terkkuja
ja maalta näitä herkkuja.
Kavereiksi kelpaavat
perunat ja porkkanat
kaikki ruuat oikeat*

*Pom pom poo pomppivat herneet,
maissi, paprika
iloisina kattilaan soppapolkkaa
tanssimaan.
Juupa juu juurekset, nyt hyppäs
soppaan serkukset:
peruna, lanttu, porkkana, sekä
nauris naurava.
Juupa juu ja pom pom poo, kattila
kolkkaa soppapolkkaa.*

www.papunet.net
(sisältää myös kuvat)

13. VUODENAJAT

Vuodenaikaan liittyviä pelejä /
Tulkkilassa

Puinen peli säästä

- esineisiin yhdistetään oikeanlainen sää tai vuorokaudenaika

Vuodenaikaan liittyviä kuvakortteja

- värikkäitä kuvia, joiden kautta voidaan keskustella vuodenajoista ja niihin liittyvistä asioista

Vuodenaikaan liittyvä peli /
Peipohjassa

4 vuodenaikaa, Peliko (Peipohja)

- lottopeli, jossa eri vuodenaikoihin kuuluvia kuvia

Vuodenaikojen
teemapäivät

-esim. syksyllä sadonkorjuu, talvella pulkkailu, keväällä kukkien istutus, kesällä jäätelön syönti

Jos olisi... (jokin
vuodenaika) mitä tekisin

-esim. jos olisi kesä, minä uisin, pyöräilisin ym.
-apuna voi olla kuvia

Vuodenaikaan tutustuminen

-tutustutaan ajankohtaiseen vuodenaikaan ja käydään siitä läpi eri asioita esim. mitä siihen liittyy, mitä silloin voi tehdä
-kerätään luonnosta siihen liittyviä asioita/tehdään havaintoja esim. otetaan kuvia
- havaitut asiat laitetaan esille päiväkotiin

14. MUSIIKKI JA RYTMİ

Kuvitetut laulut

- Papunetissä muutamia (mm. Elefanttimarssi, Hämähäkki, Sammakot, Nokipoika ym.)

Musiikki ja leikki

- perinteiset laululeikit
- esim. Piiri pieni pyörii, Lennä lennä leppäkerttu, Jänis istui maassa,

Rytmi

- rytmilaulut
  - perussyke
  - eri soittimin tai kehonsoittimin
- riimilorut ja leikit
- nimien tavuttaminen esim. taputtaen

Kokemäen kirjastosta saatavia

Musiikki CD:tä: (lauluihin helppo yhdistää leikkejä)

Loruloikkaa. 2005. Mäkiranta, K.

Liirum laarum. 1998. Warner Music Finland.

Jos sull'lysti on. 2008. Soljander-Halme, H. & Polkutie, A.

Laulukirjoja:

Lystitunti. 2006. Sopenen, S. Otava.

Leikkitunti. 2001. Sopenen, S. Otava.

Häntä pystyyn! : laulu- ja rytmileikkejä. 2005. Perkiö, S. & Vaajakallio, U.

Ti-Ti Nallen rytmileikit. 2002. Korpela, R.

Siinan Taikaradio. 2012. Hirvonen, S. & Unenge, P. (laulukirja + CD)

15. KEHONOSAT JA VAATTEET

Kehonosiin ja vaatteisiin liittyvät pelit /
Tulkkilassa

Funny figures, Mertens-kunst

- pelissä opitaan kehon osia ja asusteita

Jeu des couleurs, Nathan

- pelin kautta opetellaan kehon osia, asusteita ja värejä

Kleiner Teddy, Haba

- erilaisissa asusteissa olevia nalleja
- kehittää hahmottamiskykyä ja asusteiden nimiä sekä värejä

Puinen peli pojasta ja asusteista

- opitaan kehon osia ja asusteita

Vaatteisiin liittyvä peli / Peipohjassa

Bambino, Nathan

- opettaa hahmotuskykyä
- pelin kulussa oppii myös värejä ja muutaman vaatekappaleen nimen

Arjen pukemistilanteet

- aikuinen ja lapsi nimeää puettavia vaate-esineitä
- aikuinen voi pyytää lasta pukemaan tietyn vaatekappaleen tai lapsi voi pyytää aikuiselta tietyn vaatekappaleen

Vartalo askarrellaan

- askarrellaan esim. paperinukke tai -nalle lapsen kanssa
- jokainen vartalon osa tehdään erikseen ja liimataan yhteen
- nimetään vartalonosat

Laulut ja lorut

- pää – olkapää – peppu
  - missä on peukalo
  - Mun jalat kulkee näin
- Siinan Taikaradio

-liikutaan/ leikitään laulun tapaan

Asentokortit

- pinossa asentokortteja
- musiikki soi, jonka aikana kävellään
- musiikin loppuessa, lapsi nostaa kortin ja matkii asentoa

16. SANAT, YLÄKÄSITTEET JA LUOKITTELU

Sanoihin ja luokitteluun liittyvät pelit /
Tulkkilassa

Arvoituskortteja vaativimpia ja helpompia

- korttien toisella puolella arvoitus ja toisella puolella värillinen kuva arvoituksen vastauksesta (vaatii jo suomen kielen osaamista)
- toisissa korteissa lyhyt riimi ja kuva, joka oikea vastaus arvoitukselle

Hoppeli, Pirkko Liikanen ja Pirkko Väisänen

- vahvistaa lapsen puheilmaisua ja opettaa vastakohtia
  - o pelissä kartutetaan mm. sanavarastoa ja kekseliäisyyttä

Kirjaimet ja sanat, Nelospeli

- muistipeli yli 3-vuotiaille
- kuvia voidaan pelatessa nimetä
  - o kuvia monenlaisista esineistä ja asioista

Loto sonore des bruits falmiliers, Nathan

- äänilotto jokapäiväisillä äänillä, jossa äänet tulevat CD:ltä
  - o erilaisia kuvia ja ääniä esineistä, eläimistä, toiminnoista
  - o harjoittaa kuuntelua ja äänen yhdistämistä kuvaan
  - o pelin kulussa voidaan nimetä kuvia
  - o 3- vuotiaasta lähtien

Super Duper, Sorting Set, Learning Resources

- pelin kautta opitaan luokittelua, värejä ja laskemista
  - o sisältää esim. hedelmiä ja eläimiä
- pelissä mukana monta eri vaihtoehtoa pelaamiselle

Summanmutikka; Aapeli Kaapeli, Oppi & Ilo, WSOY

- kehittää puhumista ja lukemaan opettelua
- tutkitaan ja tarkastellaan yhdessä kirjan kuvia ja sanoja

...../Tulkkilassa

Summanmutikka; Rimmaako?, Oppi & Ilo, WSOY

(Vaatii jo suomenkielen taitoa jonkin verran)

- voidaan pelata riimilottoa, kuvalottoa ja kuvailulottoa
- opettaa sanoja ja sanojen äännerakennetta
- 4-7 –vuotiaille

Summamutikka; Y etsii Yrreä, Oppi & Ilo, WSOY

(Vaatii kirjainten tunnistamista)

- alkukirjaindomino
- peli opettaa sanoja, mutta pelissä pitää tunnistaa kirjaimia
- 5-8 –vuotiaille

Ääniset 1, Pedagome Oy

- Peli sisältää kuvia ja ääniä (sis. viisi äänikasettia)
  - o lapsi oppii tunnistamaan ääniä ja nimeämään eläimiä, esineitä ja toimintoja

4- kuvan kortteja

- korteissa neljää kuvaa, joista yksi kuva ei kuulu joukkoon
- korttien kuvat voidaan nimetä ja samalla opitaan luokittelemaan asioita

Duomix, Tactic

- pelissä etsitään samallaisia kuvia
  - o opitaan erottamaan samanlaisia kuvia
  - o nimetään esineitä ja opitaan samalla värejä

Minä osaan, Mini-Luko, WSOY

- peli kehittää hahmotuskykyä
  - o pelin kulussa voidaan nimetä eri toimintoja, numeroita ja esineitä
- 3-6 –vuotiaille

Piirrettyjä värikkäitä kuvakortteja

- eläimistä, esineistä ja ihmisistä

Sanoihin ja luokitteluun liittyvät pelit / Peipohjassa

Eläinten poikasia Lotto, Kirjalito

- lottopeli, jossa kuvia oikeista eläimistä
  - o kuvista voidaan opetella eläinten tunnistamisen lisäksi myös laskemista

Duomix, Tactic

- pelissä etsitään samanlaisia kuvia
  - o opitaan erottamaan samanlaisia kuvia
  - o nimetään esineitä ja opitaan samalla värejä

Jeu de langage 2, Nathan

- pelin ideana kuvaparien löytäminen
- erilaisten sanojen nimeäminen, kuten esim. eläimet, värit, muodot, verbit
- n. 4v-vuotiaasta lähtien

Jeu des ours, Nathan

- opettaa värejä ja mm. kulkuneuvoja

Junior Alias, Tactic

- sanojen nimeäminen

Maxiloto scènes, Nathan

- lottopeli, aitoja tilanne kuvia sekä yksittäisiä kuvia eri esineistä

Minä osaan, Mini-Luko, WSOY

- peli kehittää hahmotuskykyä, 3-6 -vuotiaille
  - o pelin kulussa voidaan nimetä eri toimintoja, numeroita ja esineitä

Pikku memento, Alga

- muistipeli, jossa kuvia erilaisista esineistä

Set of 4 Thick Hand-Cut Wooden

Jigsaws, Just Jigsaws

- värikkäitä hauskoja 12-palan palapelejä 4 kpl
- keskustelun kautta opettaa mm. tunteita, värejä, paikanmääreitä, esineitä ja vaatteiden nimiä

Tarinapeli, Ravensburger

- kuvien kautta voidaan rakentaa tarinaa
- kuvista voidaan keskustella ja oppia uusia sanoja esineistä sekä toiminnoista

Luokittelu

- luokitellaan eri ruuat omiin ryhmiin (kuvia/leikkiruokia)
- esim. hedelmät, vihannekset, leivät, lihat

Laiva on lastattu

- esim. eläimillä, ruoka-aineilla, vaatteilla ym

Kuvien ryhmittely

- lapsi luokittelee eri ryhmiin kuuluvia sanoja

Mikä ei kuulu joukkoon

(miksi?)

- eri asioista kuvia kuva-alustalla tai eri esineitä pöydällä
- lapsi arvaa mikä ei kuulu joukkoon ja miksi ei

Etsintä

- lapsi etsii ympäristöstä johonkin ryhmään kuuluvia esineitä ja asioita
- esim. leluja, vaatteita, lehtiä ja puita ulkona

17. NUMEROT

Numeroihin liittyvät pelit /
Tulkkilassa

Atelier Boîtes à compter 1, Nathan

- peli eläimistä, joiden avulla opetellaan laskemista ja numeroita

Einertrainer 1-5, Heinevetters

- pelissä kulussa oppii numeroita ja laskemista

Mecki & Co, Beloduc

- siilipeli, joka opettaa laskemista ja numeroita
  - o samalla kehittää myös hienomotoriikkaa

Numbers & Colours, Hello Kitty, Samri

- pelissä kootaan palapeliä, samalla opitaan numeroita, laskemista ja värejä
- 3-5 -vuotiaille

1,2,3... Winnie the Pooh, Educa

- pelatessa opetellaan laskemista ja numeroita
- suunnattu 3-5 -vuotiaille

Numeroihin liittyvä peli /
Peipohjassa

The game of ladybirds

- pelissä opetellaan laskemista

Palapeli numeroista

- tehdessä lasketaan ja opetellaan numeroita

Laiva on lastattu
-tietyllä määrällä
jotakin esinettä

Laulut

- lauletaan lauluja joissa lukumääriä
- konkreettisesti osoitetaan esim. sormista laskemalla ja samalla leikkien / leikkimällä laulu pienryhmässä
- esim. kolme varista, viisi sammakkoa, viisi pientä ankkaa

Arjessa laskeminen

-aikuinen yhdessä lasten kanssa laskee ääneen kaikkea mitä on mahdollista yhdessä laskea

18. SUUNTA, MÄÄRÄ JA KOKO KÄSITTEET

Käsitteisiin liittyvät pelit / Tulkkilassa

Jeu des 3 ours, Nathan

- pelin kulussa opitaan kokoja (pieni, keskikokoinen, iso)
  - o samalla opitaan vaatteita ja värejä

Flohbox

- peli kehittää hahmotuskykyä
- pelin kulussa oppii uusia sanoja ja kokoeroja

Käsitteisiin liittyvät pelit / Peipohjassa

Bingo Bears Game, Learning Resources

- pelissä opitaan numeroita ja värejä
- myös vastakohtien opettelua iso-pieni
- 2-4 pelaajaa

Teachable Touchables, Educational Insights

- tunnustelemalla opetellaan erilaisten tekstiilien ominaisuuksia
- opitaan nimeämään eri tekstiilien pintoja, kuten esim. liukas, pehmeä, karhea

Keräily

- kerätkää paljon jotakin ja kerätkää vähän jotakin
- esim. ulkona käpyjä, kiviä / sisällä autoja, nukkeja

Arvuuttelu

- arvuuttelu, mikä esine/eläin on suurempi kuin/pienempi kuin

Pituusjono

- lapset muodostavat pituusjonon (lyhin-pisin)

Helmipujottelu

- erikokoisten helmien pujottelu (pieni, keskikokoinen, suuri)

Missä olen

- kysy lapselta kenen edessä hän on/ kenen takana hän on

Suunnistus

- liiku lattiamerkeillä ohjeen mukaan eteen, taakse, sivulle ja viereen, jollakin keinolla esim. pyörien, rapukävellen, kontaten ym.

Arvuuttelu

- arvataan vinkkien pohjalta mitä pöydällä olevaa esinettä tarkoitetaan (sen edessä, takana ym.)

Verbien opetteluun liittyviä pelejä /
Tulkkilassa

Helppoja palapelejä eri tilanteista

- palapeliä kootessa voidaan kuvista nimetä asioita, esineitä ja toimintoja

Kuvakortteja

- värillisiä laminoituja kuvia eri toiminnoista ja esineistä
  - o kuvissa kuva ja nimi

Mikko Mallikas Lotto, Peliko

- lottopeli, jonka yhteydessä voidaan keskustella kuvissa tapahtuvista asioista
  - o kuvissa, esineitä, paikanmääreitä ja toimintoja

Verbien opetteluun liittyviä pelejä /
Peipohjassa

Loto des situations sonores /

Äänipaikallistamis lotto, Nathan

- kehittää keskittymistä ja havainnointia
- arkeen liittyvien äänien ja tilanteiden nimeäminen
- sisältää CD:n ja hauskoja kuvia
- 4-vuotiaasta lähtien

Suites chronologiques Ploum,
Nathan

- peliin kuuluvien kuvien kautta voidaan keskustella mitä kuvissa tapahtuu
  - o opitaan kielen käyttöä tapahtumien kuvailemisessa
- opitaan sanastoa ja kehitetään loogista ajattelua

What´s Wrong?,

Colorcards

- kuvia aidoista tilanteista
- etsitään kuvista löytyviä hassuja tilanteita
- opetellaan sanastoa

Arjen selittäminen

-aikuisten tehtävä on pyrkiä puhumaan ääneen kaikkia tehtäviä asioita, jotta lapsi kuulee tekemisen eri aikamuotoja

Muut Tulkkilan päiväkodista löytyvät pelit ja materiaalit

Kettu ja pikku ankat, Tevella

- pelin kulussa opitaan käsitteet sisällä ja ulkona
- 3- vuotiaasta lähtien, neljälle pelaajalle

Kinder Der Welt, Beloduc

(vaatii jo suomen kielen osaamista)

- Pelissä kartta maailmasta ja erilaisista ihmisistä
- avartaa monikulttuurisuutta
- yli 5- vuotiaille (hieman haastavampi peli)

Liru laru lorupussi, Toim. Ritva Bergman ja Ismo Loivamaa

- valmiita loruja

Suujumppa, Kahvakeskus

- sisältää harjoituksia, jotka kehittävät artikulaation perusvalmiuksia ja motoriikkaa
-

Suujumppaan tehdyt kortit

- sis. laminoituneet kortit, joissa ohjeita suujumppaa varten
  - o toisella puolella korttia kuva esineistä, jotka voidaan nimetä suujumppaa tehdessä

Kuvakortteja

- vastakohtia
- vaatteista, asusteista, leikeistä
- samankaltaisista sanoista (esim. kaulu – naula)
- toiminnoista
- ruuista
- luokittelukuvia (esim. kulkuneuvot, kasvit, ihmiset, ruuat, vaatteet)
- eläinkuvia
- tieto kysymyskortteja
- riimikysymyskortteja
- pullopostikortteja
- käsitepareista
- 3 ja 6 kuvan tarinakuvakortteja
- suujumpasta

20. M

UU
T
VA
LM
IIT
PE
LIT
PÄI
VÄ
KO
DEI
SS
A

en
ja
sa

inen
ka
ksi)

Muut Peipohjan päiväkodista löytyvät pelit / materiaalit

Alkupolku Leikkilä Lemmikkiystävät PC, Elävät Kirjat

- tietokonepeli
- opettaa kirjaimia, numeroita, värejä ja muotoja
- 3-5 vuotiaille

Kuvanoppa (Peipohjassa erityislastentarhanopettajan huoneessa)

- noppaan voidaan laittaa kuvia, joita nimetään
  - o myös esim. lauluja tai toimintoja, joita tehdään konkreettisesti kun noppaa on heitetty

Logico piccolo, Lasten Keskus

- opettaa mm. värejä ja ilmeitä
- opetellaan myös hahmotuskykyä

Ploum, Nathan

- värikkäitä kuvia eri asioista
- yksittäisiä kuvia esim. eläimistä ja esineistä
  - o sekä kuvia joissa useampi hahmo samassa (voidaan opetella esim. paikanmääreitä)

Tatun ja Patun muistipeli, Peliko

- hauskoja pieniä kuvakortteja
- voidaan esim. keskustella mitä kuvissa näkyy

Tatun ja Patun oudot aakkoset. Havukainen A. ja Toivonen, S. Otava.

- kirja täynnä hauskoja ja hullunkurisia kuvia
- kuvista etsitään eri kirjaimin alkavia asioita
- vaatii jo hieman suomenkielen taitoa

Sanaleikki. 2002. Saijonkivi, T.

- tehtäviä eskareille ja pikkueskareille

Kuvakortteja

- aikajana kuvin päiväkodin päivärytmistä
- kuvia eri vihanneksista
- kuvatauluja erilaisista esineistä, joita lapsi opettelee nimeämään
  - o esim. kuuluuko u vai y alussa? tai kuuluuko l?
- piirrettyjä kuvia eri esineistä, säästä, ammasteista, eläimistä, kulkuvälineistä ym.
- piirrettyjä kuvatauluja, joissa neljä kuvaa, joista yksi ei kuulu joukkoon
- mustavalkokuvia tytöstä tuolin kanssa, kuvien kautta opetellaan paikanmääreitä
- riimejä, joista puuttuu sana, jota lapset arvaavat
  - o riimin toisella puolella puuttuvan sanan kuva
- loruja/riimejä, joissa jokin hassu sana, apuna vieressä kuva, jossa hassu tapahtuma

21. SADUTUS

Sadutus on työmenetelmä, jonka tarkoituksena saada aikaan vastavuoroinen toimintakulttuuri, jossa myös lapset voivat tuoda esiin omat ajatukset tarinana. Lyhyesti sadutus on keino, jossa lapsi kertoo omaa kertomustaan ja jonka aikuinen kuuntelee sekä kirjoittaa ylös sana sanalta. Aikuinen ei puutu tarinan sisältöön tai ohjaa sitä mihinkään suuntaan. (Karlsson, L. 2003. 10.)

Sadutukseen liittyy erilaisia keinoja, joilla tarinaa voidaan synnyttää.

- Perussadutus – lapsen kertomuksen sana sanasta kirjoittamista ylös. Lapselle luetaan hänen kertomuksensa ja hän saa sitä muuttaa.
- Aihesadutus – lapsen kertoma kertomus liittyy johonkin ennalta sovittuun aiheeseen.
- Sadutusdokumentointi - kirjataan ylös lasten nähden hänen käyttämänsä puheenvuorot esim. leikin tai muun keskustelun yhteydessä.
- Sadutusta on kehitetty myös mm. musiikkiin, tanssiin, rakenteluun ja liikuntaan liittyviin sadutuksiin.(Karlsson, L. 2003.12.)

Saduttaa voidaan ihan pieniäkin lapsia. Kertominen on luontaista ihmisille ja kaikilla on jotain kerrottavaa. (Karlsson, L. 2003. 145.)

Sadutus toimii hyvin myös suomi toisena kielenä oleville lapsille. Tietyn lapsen pidempiaikaisen sadutuksen seuraaminen antaa mm. uusia näkökulmia (Karlsson, L.2003.180).

Sadutustuokio kestää n. 5-15 minuuttia (Helsinki Edu.Sadutuksen pikaohje. Viitattu 13.10.2012)

Sadutus kuvien kautta
-käytetään sadutuksen apuna kuvia ->helpottaa ainakin vielä vähän vain suomea puhuvia lapsia

Sadutus leluja käyttäen
-käytetään leluja sadutuksen ohella -
>lapsi selittää mitä leikkii ja mitä leikissä tapahtuu

Sadutus musiikin kautta
-lapsi kuuntelee jonkin musiikkikappaleen (mieluiten ilman laulua oleva kappale)
-lapsi kertoo tarinan musiikista nousseiden ajatustensa pohjalta

Sadutus maalaten
-lapsi voi kertoessaan tarinaa samalla maalata sitä
-aikuinen kuitenkin kirjoittaa samalla sitä ylös

Sadutus ryhmässä
-kukin lapsi vuorollaan kertoo satuun jatkoa
-aikuinen kirjaa

22. DRAAMAPEDAGOGIIKKA

Draamapedagogiikka on keino, jossa kasvatus tapahtuu draaman menetelmillä. Lasten sen hetkiset tarpeet ovat ohjaamassa sitä kuinka lähdetään liikkeellä. Draamapedagogiikka lähentää vuorovaikutussuhteita sekä antaa tilaa lasten omalle aktiivisuudelle ja erilaisuudelle. Sen muotoja on mm. leikki, improvisointi, dramatisointi ja teatteri. (Väliavaara, C. 1996. 23.26-27.)

Näytelmä (pienryhmässä)

- lasten itse keksimä satu tai sadun/lorun pohjalta tehty näytelmä
- lapset suunnittelevat
- käytetään roolivaatteita ja lavasteita

Pöytäteatteri -aikuisten esittämä pöytäteatteri tutusta sadusta tai lorusta

(Esim. Esitys alkaa! Teatterisatuja. – kirja, jossa 18 sadun kokoelma nukkeja ja lavasteita.
<http://www.ntsampo.fi/tuotteet/kirjat/poytateatteri/>)

Liikunta

- edetään liikunnassa sadun mukaan, esim. eläimenä, jättiläisenä, hiirulaisena, prinsessana ym.
- esim. taikametsässä, viidakossa, pilvien päällä

Leikki

- innostetaan lapsia leikkiin
- esim. luetaan satu/runo
- annetaan lapsille roolivaatteita/muita välineitä satuun liittyen
- >lapset jatkavat satua oman leikin kautta, aikuinen apuna

Improvisointi

- tarina, satu, loru tai jokin teema pidempiaikaisesti käyttöön
- virittäydytään aiheeseen, esim. pöytäteatteri tai arvuuttelu
- askarrellaan sadusta jotakin ja kootaan nurkkaukseen askartelut ja muuta rekvisiittaa
- lauletaan satuun liittyviä lauluja

23. LASTEN KIRJAVINKKEJÄ KOKEMÄEN KIRJASTOSTA

Lastenkirjallisuuden selkokirjat

Lintu Ruupertti ja Memo Menninkäinen. Bergman R., 2008. Kärkölä. Pieni Karhu.

Muumipeikko ja näkymätön lapsi. Heine P. 2005. Helsinki. Kehitysvammaliitto.

Kassu vauhdissa. Marttinen T. 2006. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino.

Koiranpentuja ja kummituksia. Puskala S. 2000. Helsinki. Cultura.

Kultakutri ja kolme karhua. Sainio A. 2006. Porvoo. WS Bookwell.

Pallosankari Unski. Sainio A. 2005. Saarijärvi. Gummerus.

Prinsessa Ruusunen. Sainio A. 2006. Porvoo. WS Bookwell.

Punahilkka. Sainio A. 2006. Porvoo. WS Bookwell.

Pikku Heidi. Ukkola A. 2002. Jyväskylä. Atena.

Suomalaisia eläinsatuja. Ukkola A. 2003. Jyväskylä. Gummerus.

Jukka Vihi ja koiran arvoitus. Vaijärvi K. 2003. Hämeenlinna. Karisto.

Jukka Vihi ja sirkusryöstö. Vaijärvi K. 2008. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino.

Svarttis, hirveä merirosvo. Vaijärvi K. 2006. Karkkila. Kustannus-Mäkelä.

Satujen kautta voidaan:

-piirtää, maalata, muovailla, askarrella
-musisoida, liikkua, tanssia
-leipoa, leikkiä, näytellä,
-keskustella, pohtia, tutkia ja oppia
-jatkaa satua
-rakentaa miljöitä

(Välivaara, C. 1996.22.)

Muita S2-lapselle sopivia kirjoja:

Ensimmäinen värikirjani. Wilkes A. 1993. Juva. Helsinki.

- värejä, muotoja, kokoja, vastakohtia
- värikkäät aidot kuvat

Herra Hakkaraisen Aakkoset ja Numerot. Kunnas M. 2007. Otava. Helsinki.

- kirjassa aakkosten ja numeroiden opettelua

Kaula pystyyn kirahvi. Koppens J. & Lindenhuisen E. 2012. Lasten Keskus. Helsinki.

- erilaisuutta käsittelevä
- yksinkertaiset kuvat ja lyhyet lauseet

Puppe –kirjasarja. Hill E. Otava. Helsinki.

- hauskat luukut, selkeät kuvat ja tekstit

Pikkukaverit –kirjasarja. suom. Tilvis M. Aurinko kustannus. Helsinki.

- hauskat kuvat
- riimikkäitä lyhyitä lauseita

Samu ja Salla. Me ihan totta osataan hoitaa koira. Child L. suom. Oittinen R. 2010. WSOY. Helsinki.

- persoonapronomineja ja verbejä, helpot lauseet

Samu ja Salla. Minua ei nukuta enkä ikinä mene nukkumaan! Child L. suom. Oittinen R. 2001.

WSOY. Helsinki

- helppoja lauseita

Suuri Kuvien ja Sanojen kirja. Könnecke O. suom. Poskela A. 2011. Lasten Keskus. Helsinki.

- opitaan uusia sanoja mm. vuodenaajat, numerot, esineet

Tatu ja Patu päiväkodissa. Havukainen A. & Toivonen S. 2004. Otava. Helsinki.

- hauskoja kuvia, helpohkoja tekstejä

Eleonoora, laulava hanhi., Hannibal, taivata koira., Jonna, vanha kipikonna., Tinka, peloton kissa. & Väinö, pikkuinen jänis. Coran P. suom. Huovi H. Mäkelä.

- riimitellyt lauseet

24. MATERIAALEJA

Kielikoppa, Suomi toisena kielenä –opetusmateriaali 3-5 –vuotiaille. Mikkonen R. & Savolainen V. 2007. Tampere.

- materiaali löytyy *Kokemäen erityislastentarhanopettajalta*
- materiaali sisältää muutamia toimintaohjeita nimeämiseen, tunnistamiseen, puheen tuottamiseen ja ymmärtämiseen sekä paikanmääreisiin liittyen
- materiaalissa mukana kuvat, joita materiaalin toiminnoissa tarvitaan

”Niks ja naks, ässä kaks” Suomi toisena kielenä – opas varhaiskasvatukseen. Kallioniemi M. 2008. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

- opas löytyy osoitteesta http://www.socom.fi/dokumentit/ruori/suomitoisenakielena_opinn.pdf
- opas on opinnäytetyönä tehty paketti, joka tarjoaa työvälineitä maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa toimimiseen päivähoitossa
- oppaassa teoriaa aiheesta, vinkkejä toimintaympäristöön, kirjallisuus- ja muita lähdevinkkejä sekä esimerkkejä toiminnoista

KILI –kieli ja liikuntakansio. Isokoski M.. Lindholm L. ym. Early Learning Oy.

- materiaali löytyy *Kokemäen erityislastentarhanopettajalta*
- kehitetty kielihäiriöisille lapsille, mutta soveltuu hyvin myös suomi toisena kielenä oleville lapsille
- KILI – kuntoutuspaketin avulla voidaan kehittää lapsen kielellisiä taitoja, puheilmaisua sekä sensomotorisia perusvalmiuksia
- paketti sisältää harjoituksia ja niissä tarvittavia kuvia sekä CD-äänitteen

MOPA – Motoriikka paremmaksi. Haukkarannan koulu, 1998.

- tilattavissa, hinta n. 30 €
- sisältää 400 motorista harjoitusta, motorisilla valmiuksilla on yhteys lapsen kielelliseen oppimiseen

KPL –materiaali. Haukkarannan koulu. 2002.

- materiaali löytyy *Kokemäen erityislastentarhanopettajalta*
- pienet kuva- ja sanakortit kehittämään käsite- ja sanavarastoa

Loruloikkaa! Pulkki E. Sanoma Pro. 2009.

- löytyy *Peipohjan päiväkodista*
- kirjan riimitellyt lorut liittyvät liikkumiseen

Suupoppia. Pohjakallio A. Avainsäätiö. 2011.

- löytyy *Peipohjan päiväkodista*
- lauluja, jotka sisältävät suujumppaasioita

Lisää maksullisia materiaaleja, löytyy netistä:

- **Valteri-Puoti**, erityisen tuen tarpeisiin olevia materiaaleja. (Myös kieli ja kommunikaatio - materiaalia)
Esim. Mikael-koulun Majamäellä. www.valteri.fi/puoti/
- **Early Learning**, maksullisia materiaaleja suomi toisena kielenä opetukseen
www.earlylearning.fi

25. NETTILÄHTEITÄ S2-OPETUKSEEN LIITTYEN

tampere.fi neptunus

- oppaat ja kuvat osittaminen
- kuvia ja kuvaohjeita arkeen
- mm. käsien pesu, ruokailun järjestys, ruokailun säännöt
- mm. kuvia tunteista
- päiväkotiin kuvaohjeita
- esim. eri toiminnoista: leikkivaihtoehtoja, toimintakuvia ja toimintaohjeita kuvina
- www.tampere.fi/neptunus
  - o oppaat ja kuvat

Papunet

- liikunnallinen/musiikillinen tunneilmaisu
- mielipiteen ja tunteiden ilmaisua kuvilla
- paljon eri kuvamateriaalia kuvakommunikointiin
- esim. lauluja ja loruja kuvitettuna
- tarinoita ja asiaa kuvilla kerrottuna
- mm. satuja, sosiaalisia tarinoita, pienen päivä kuviksi (opas maahanmuuttaja vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan välisen kommunikoinnin helpottamiseksi)
- www.papunet.net

Mll:n nettisivuilla leikkivinkkejä

- http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/pienten_lasten_leikit/
- tutustumis- ja vuorovaikutusleikkejä:
  - o http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/tutustumisleikit/

Suomi toisena kielenä – opettajat ry

- pedagoginen ammattijärjestö
- osoitteesta löytyy tietoa aiheesta, linkkejä, materiaaleja
- [www.http://s2opettajat.yhdistysavain.fi/](http://www.s2opettajat.yhdistysavain.fi/)

Ota koppi! – Monikulttuurisuus Helsingissä

- eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielen kehitykseen ja osallisuuteen vahvistava ohjelma
- kohderyhmä 4-8 –vuotiaat lapset
- sisältää tietoa monikulttuurisuudesta varhaiskasvatuksesta sekä havainnoinnista
- sisältää myös toiminnallisia vinkkejä
- <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/ota-koppi-ohjelma/esipuhe>

26. KIRJALLISUUTTA

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.

Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Hilksa, P. 2005. Uskontokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki: Kirjapaja.

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.). 2011. Lapsi ja kieli. Kielen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy

Laitala, M. 2007. Lauran päivä. Suomi toisena kielenä –kartoitusaineisto esiopetukseen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Teinilä, L., Laulajainen, L., Rinta-Tassi, R. & Spring, G. (toim.). 1990. Lapsi kieli ja mieli. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.

Välivaara, C. 1996. Sadut ja draamapedagogiikka monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa: Taikalampun päiväkodin satuprojekti 1993-95. Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki, sosiaali- ja terveystieteiden keskus.

27. LÄHTEET

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.

Helsingin kaupungin päivähoidon suomi toisena kielenä (S2)-suunnitelma. 2005. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/b089ba804a1563cc96a3f6b546fc4d01/05_12_ph.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=b089ba804a1563cc96a3f6b546fc4d01

Kallioniemi, M. 2008. ”Niks ja naks, assä kaks” Suomi toisena kielenä- opas varhaiskasvatukseen. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kokemäen erityislastentarhanopettajalta saama materiaali.

Koskela, T. 2001. TPR Toiminnallinen tapa oppia kieltä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Leikin merkitys lapselle. Viitattu 20.7.2013. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/

Pajupellon perhepäiväkodin www-sivut. Viitattu 15.7.2013.

<http://pajupellonperhepaivakoti.blogspot.fi/p/kielen-kehityksen-tukeminen.html>

Suomi toisena kielenä opetussuunnitelma. 2012. Kokemäen kaupungin varhaiskasvatus.

S2-suunnitelma. Vieraasta kulttuurista tulevan lapsen kohtaaminen Porin päivähoidossa. 2010.

Välivaara, C. 1996. Sadut ja draamapedagogiikka monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa: Taikalampun päiväkodin satuprojekti 1993-95. Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki, sosiaali- ja terveysterveyspalvelut.

Lapset kertovat ja toimivat –kehittäjä- ja tutkijaverkoston www-sivut. Pikaohjeita sadutukseen. http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Sadutus/sadutus_pikaoje.htm

Vaasan kaupungin Suomi toisena kielenä –opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa. 2012. Viitattu 12.8.2013. <http://www.vaasa.fi/link.aspx?id=1228306>